

A man wearing glasses is shown in profile, looking out of an airplane window. The window shows a bright sun over a layer of white clouds. The scene is bathed in warm, golden light, with lens flare effects visible. The man's face is partially in shadow, and the interior of the plane is dark.

Toekomstbestendige luchtvaart voor Nederland

Het commitment van de
luchtvaartsector aan Nederland

SAMEN NAAR SCHONER, STILLER EN STERKER

Inbreng Regeerakkoord 2023-2027

Toekomstbestendige luchtvaart voor Nederland

Vliegen verbindt mensen, economieën en culturen. Mensen vliegen voor werk, vakantie, studie of een familiebezoek. Luchtvaart is ook cruciaal om goederen, zoals medicijnen, vers voedsel of elektronica op tijd op de juiste bestemming te krijgen. Maar vliegen heeft ook impact op het klimaat en de leefomgeving. Het vinden van evenwicht tussen de voordelen van de luchtvaart voor Nederland en de noodzaak om duurzamer te handelen, is het vraagstuk waar we gezamenlijk stappen in moeten zetten. Hierbij is draagvlak in de samenleving van groot belang.

Wij willen versnellen door niet alleen schoner, maar ook stiller te vliegen. Wij willen een nieuwe balans met de leefomgeving, waarbij de luchtvaart ook toegankelijk blijft voor de Nederlander en Nederland goed verbonden blijft met de rest van de wereld. Krimp moet geen doel op zich zijn. Geluids- en CO₂-reductie moeten weer centraal staan.

Alleen door samen met de overheid, kennisinstellingen en het bedrijfsleven de krachten te bundelen kunnen we grote stappen voorwaarts zetten om schoner en stiller te vliegen. Nederland heeft daarvoor alles in huis: internationaal gerenommeerde kennis- en onderzoeksinstellingen, een innovatieve maakindustrie, een sterke energiesector, veel kennis en talent en ambitieuze luchtvaartmaatschappijen en luchthavens gecombineerd met uitstekende infrastructuur.

De Nederlandse luchtvaartsector biedt hierbij zijn visie met 10 concrete commitments aan voor de komende jaren. Als sector kunnen wij deze commitments alleen samen met de Nederlandse overheid realiseren. Wij hebben behoefte aan duidelijkheid om van onze commitments een gezamenlijke actieagenda te maken die mede op basis van de Luchtvaartnota 2020-2050 de luchtvaart in Nederland schoner, stiller en sterker maakt.

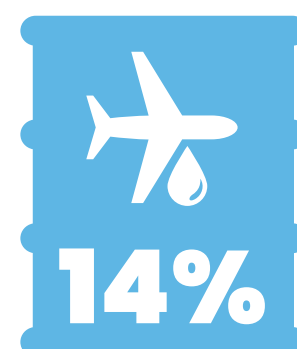
Dit is ons commitment aan Nederland.

SAMEN NAAR SCHONER, STILLER EN STERKER

10 commitments

SCHONER

1 Investeren in duurzame brandstoffen

Wij willen samen met de politiek investeren in duurzame brandstoffen. **Onze ambitie is dat 14% brandstof van de luchtvaart in Nederland in 2030 duurzaam (SAF) is.** Dit is hoger dan de Europese verplichting van 6% in 2030.

SAF brengt tot 85% minder CO₂ met zich mee vergeleken met reguliere kerosine, maar is nog erg schaars en duur.

Wij vragen aan de politiek om specifiek industriebeleid dat Nederland koploper maakt in de productie, logistiek en het gebruik van duurzame brandstoffen. De overheid moet helpen om duurzame brandstoffen betaalbaarder te maken.

Dit biedt enorme kansen voor het Nederlands bedrijfsleven. Gericht beleid vanuit de politiek om hier uit te blinken in combinatie met logistieke knooppunten als de Haven Rotterdam en Amsterdam maakt dat Nederland koploper wordt.

Zo kan de Nederlander sneller op meer duurzame brandstoffen vliegen.

2 Steun voor aanscherping mondiaal en Europees beleid

Voor een internationale sector als de luchtvaart is mondiaal of ten minste Europees beleid nodig.

Wij steunen daarom:

- Invoering van **een mondiale kerosinebelasting** op alle vluchten om een gelijk internationaal speelveld te behouden, waarbij de opbrengsten geherinvesteerd worden in de verduurzaming van de sector, zoals in de productie van duurzame brandstoffen
- **Aanscherping van CORSIA**, het wereldwijde VN-systeem om CO₂-uitstoot van internationale vluchten te compenseren
- **Afschaffing van vrije rechten onder het Europees Emissiehandelssysteem (EU ETS)**, waar luchtvaart al sinds 2012 onder valt, **en aanscherping van het ETS plafond vanaf 2024** voor een marktprijs voor CO₂
- **De EU bijmengverplichting** voor duurzame brandstoffen (SAF) vanaf 2025 voor intra-EU alsook op langeafstandsvluchten

Wij vragen aan de politiek steun voor beleid en beprijzing op mondiaal of Europees niveau. Nationaal beleid drijft passagiers en luchtvracht enkel de grens over, zonder dat het klimaat er beter van wordt. Dus geen onnodig nationaal beleid bovenop een Europese variant en geen verhoging van de nationale vliegbelasting. De opbrengsten van belastingen en ETS herinvesteren we (terugsluis) in verduurzaming van de sector, zoals in de productie van duurzame brandstoffen.

Zo weet de Nederlander dat iedereen bijdraagt aan verduurzaming.

3 Concrete klimaatdoelen voor 2030 en Net Zero CO₂-uitstoot in 2050

Wij committeren ons als Nederlandse luchtvaart aan **Net Zero CO₂-uitstoot in 2050**, in lijn met de EU klimaatdoelstellingen.

Om sneller schoner te vliegen zorgen we dat in 2030:

- De CO₂-uitstoot van de luchtvaart vanuit Nederland terug is op het niveau van 2005
- Er geen CO₂-uitstoot op Nederlandse luchthavens is (grondgebonden activiteiten) door elektrificatie van de grondoperatie

Wij vragen aan de politiek om samen te werken aan oplossingen en beleid om onze CO₂-doelen te behalen. Het is hierbij cruciaal dat de overheid zorgt voor een gelijk internationaal speelveld, omdat de Nederlandse luchtvaartsector mondiaal concurreert.

Wij vragen aan de politiek om de Duurzame Luchtvaarttafel (DLT) hier een centrale rol in te geven.

Ook is het belangrijk om eindelijk één Europees luchtruim te realiseren wat zorgt voor minder omvliegen en daarmee 6-10% minder CO₂-uitstoot van vluchten binnen Europa. Ook doet Europa meer onderzoek naar de non-CO₂ effecten van de luchtvaart.

Zo weet de Nederlander dat de luchtvaart haar bijdrage levert en komen de reiziger en luchtvracht zonder onnodig omvliegen op hun bestemming.

SCHONER

4 Meer internationale treinen voor de korte afstand

Wij vinden het belangrijk dat reizigers bewuste keuzes kunnen maken zonder dat dit ten koste gaat van de bereikbaarheid van Nederland.

Wij stoppen met vliegen op Brussel, zodra er voldoende treincapaciteit is en de trein vaker en vroeger tussen luchthaven Brussel en Schiphol gaat rijden dan nu het geval is zodat aan de reisbehoefte van passagiers kan worden voldaan.

Wij vragen aan de politiek om fors te investeren in de AirRail agenda. Naast Brussel, moeten treinverbindingen naar Parijs, Londen, Düsseldorf, Frankfurt en Berlijn verbeteren, waarbij internationale treinen eerder en vaker op Schiphol stoppen. Hiermee wordt de internationale trein een volwaardig alternatief voor kortereafstandsvluchten.

Wij vragen aan de politiek om de Noord-Zuidlijn door te trekken naar Schiphol en zo meer capaciteit op het spoor te creëren zodat Schiphol beter bereikbaar wordt per trein.

Zo kan de Nederlander een bewustere keuze maken hoe hij op korte afstanden wil reizen.

5 Meer recyclen en 50% minder restafval

Wij zetten ons in voor een **volledig circulaire afvalafhandeling** van de Nederlandse luchtvaart.

Wij beloven om 50% minder restafval in 2030 te hebben dan in 2011. Dit levert jaarlijks minimaal 6700 ton minder afval op. Dat is net zoveel als 610 vuilniswagens per jaar.

Wij vragen aan de politiek om zich in Europa in te zetten om veertien jaar oude EU regelgeving (Verordening 1069/2009) aan te passen zodat op een veilige manier meer kan worden gerecycled.

Op dit moment moet al het cateringafval van *buiten* Europa verplicht worden verbrand om een theoretische kans op verspreiding van dierziekten te voorkomen. Dit terwijl hetzelfde cateringafval van vluchten *binnen* Europa in dertien verschillende afvalstromen wordt gerecycled en hergebruikt. Dit kan en moet beter.

Zo draagt de Nederlander bij aan het verminderen van de afvalberg.

STILLER

6 Stiller vliegen

Wij committeren ons aan minder geluid voor de omwonenden van Schiphol en andere luchthavens. Met het sectorplan “Schoner, stiller, zuiniger” van juni 2023 dat door onafhankelijk kennisinstituut koninklijke NLR is doorgerekend en gevalideerd behalen we:

- Een daling rondom Schiphol van het aantal ernstig gehinderden van 20% gedurende de hele dag in 2026 en 15% in de nacht reeds in 2024
- Een geluidsreductie van minimaal 48% gedurende de hele dag en 43% in de nacht in 2030 t.o.v. 2023

Dit doen we door:

1. Miljarden te investeren in snellere vlootvernieuwing, waarbij nieuwe generatie toestellen tot 25% minder brandstof verbruiken en tot 40% stiller zijn
2. De stilste toestellen in de nacht in te zetten
3. Lawaaiige vliegtuigen hogere havengelden te laten betalen
4. Slimmere en stillere operationele maatregelen, waardoor we korter laag moeten vliegen
5. Een convenant met alle partijen te sluiten om iedereen aan optimale standaardprocedures te houden

Wij vragen aan de politiek om te investeren in luchtverkeersleiding om te blijven werken aan verbeteringen in de vliegroutes en maatregelen om stiller te vliegen gedurende de dag én de nacht.

Zo heeft de Nederlander minder geluidshinder.

7 Samen naar een nieuwe balans met de omgeving

Wij committeren ons aan een betere relatie met omwonenden van Schiphol en andere luchthavens. Het draagvlak voor luchtvaart is kwetsbaar en nieuwe geluidsoverlast moeten we voorkomen.

Alleen door structureel met alle partijen en de overheid samen te werken maken we beleid met breed draagvlak mogelijk.

Wij vinden het belangrijk om bij de inrichting en modernisering van vliegroutes, zoals bijvoorbeeld de 4^e aanvliegroute, afname van geluidshinder naast CO₂-reductie prioriteit te geven, ook bij de opening van Lelystad Airport.

De luchtvaartmaatschappijen op Schiphol hebben de afgelopen jaren meer dan 750 miljoen euro bijgedragen aan woningisolatie- en andere omgevingsprojecten. Schiphol heeft aangekondigd tot 2030 in totaal 70 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het Omgevingsfonds, dat geïnvesteerd kan worden in landzijdige projecten en maatregelen om de leefomgeving van individuele omwonenden te verbeteren. **Wij vragen aan de politiek** om hier ook in te investeren.

Wij vragen aan de politiek om invoering van een integrale overlegstructuur waarin alle partijen; omwonenden, de overheid en de luchtvaartsector samenwerken om sneller stiller te vliegen.

Zo kan de Nederlander als belanghebbende meebeslissen.

8 Minder hinder in de nacht

Wij zijn ons bewust dat er iets moet veranderen.

Wij willen geluid in de nacht sneller reduceren, bijvoorbeeld door nu al zoveel mogelijk de stilste toestellen in de nacht in te zetten en te kijken naar ruimte elders in de dag.

Sneller stiller dus, zonder over te gaan tot een nachtsluiting, die onverstandig en schadelijk voor Nederland is. Er is maar zeer beperkt ruimte in het vluchtschema van Schiphol overdag. Hierdoor is er weinig ruimte om nachtvluchten naar de dag te verplaatsen.

Wij vragen aan de politiek om te voorkomen dat Nederland 's nachts op slot gaat en dat luchtvracht en reizigers hierdoor moeten uitwijken naar buitenlandse luchthavens. Het belangrijkste om geluidsoverlast voor omwonenden terug te dringen is sneller met stillere toestellen en met aangepaste procedures te vliegen. Hier hebben we ons als sector aan gecommitteerd in het sectorplan “Schoner, stiller, zuiniger”, wat zorgt voor minder overlast, niet alleen 's nachts maar gedurende de hele dag.

Zo kan de Nederlander altijd thuiskomen en komt luchtvracht op tijd op bestemming, terwijl we zorgen voor minder hinder in de nacht.

STERKER

9 Innovatieve luchtvaart

Innovatie is nodig om luchtvaart in Nederland schoner, stiller en sterker te maken. Nederland heeft met innovatieve techbedrijven met gerenommeerde partners als de TU Delft, Fokker, NLR, Universiteit Twente en de TU Eindhoven alles in huis om juist op dit vlak uit te blinken – in lijn met het bestaande programma *Luchtvaart in Transitie*.

Wij willen Nederland de proeftuin van Europa maken, zodat de Nederlandse luchtvaartsector voorop kan lopen in het op de markt brengen van innovaties en de verdere verduurzaming van de luchtvaart. We zetten in op systemen om elektrisch en op waterstof vliegen mogelijk te maken. Hiervoor moeten we de bestaande kennis- en productiecapaciteit behouden.

Wij vragen aan de politiek om met gericht beleid nieuwe innovaties zoals elektrisch vliegen, waterstof en *urban mobility* sneller naar de markt te brengen, samen met andere leidende landen. Elektrisch of op waterstof vliegen kan al in 2035 een reëel duurzaam alternatief zijn, zeker voor kortereafstandsvluchten. Hiervoor is structureel voldoende financiering voor de toekomst essentieel, maar ook beleid dat helpt om talent in Nederland te houden en op te leiden. Nederland wordt een koploper voor het invoeren van nieuwe vliegtuigtechnologieën als het aankomt op het ontwikkelen van infrastructuur, regelgeving en beleid dat deze innovaties stimuleert en beloont. Dit is belangrijk om Net Zero CO₂ te kunnen zijn in 2050.

Zo kan de Nederlander sneller schoner en stiller vliegen met de nieuwste innovaties op het gebied van luchtvaart.

10 Goede arbeidsomstandigheden

Goede arbeidsomstandigheden zijn voorwaardelijk voor het welzijn van onze werknemers en de veiligheid in de luchtvaart.

Wij committeren ons aan **gezonde en veilige werkomstandigheden** en zetten in Nederland samen met de overheid de volgende concrete stappen:

- Binnen vier jaar heeft Schiphol alle dieselaggregaten door walstroom vervangen, waardoor de vliegtuighulpmotor (APU) uit blijft op de opstelplaatsen
- Uiterlijk eind april 2024 hangt op onze werkplekken een goed functionerende tilhulp. Ook gaat de sector door met innovaties die leiden tot bronaanpak van fysieke (over)belasting
- We werken gezamenlijk aan de verbeterde vertrek- en aankomstprocedures, zodat medewerkers minder overlast van vliegtuigmotoren ervaren
- We stimuleren hoge sociale standaarden en committeren ons aan een hoge veiligheidscultuur
- We pakken atypische arbeidsconstructies onder vliegende personeel aan
- Samen met de overheid zetten wij in op een sectorbrede investeringsagenda in luchtvaartopleidingen. Voor toekomstbestendige luchtvaart is investeren in technisch en hoogopgeleid personeel noodzakelijk

Door het grensoverschrijdende karakter van luchtvaart zijn goede en veilige arbeidsomstandigheden buiten Nederland ook voor ons van belang.

Wij vragen aan de politiek om Europees te pleiten voor eenduidige sociale regels voor vliegend personeel die de onwenselijke gevolgen van atypische arbeidsconstructies tegengaan.

Wij vragen aan de politiek om arbeidsomstandigheden te beschermen en een gelijk speelveld zeker te stellen. Een Europees brede aanpak op het gebied van sociale normen in de luchtvaart is daarbij essentieel. Dit begint bij strikt handhaven van bestaande EU-regelgeving. Samen met de sector zet Nederland zich ook mondiaal (ICAO-niveau) in voor hoge en gelijkwaardige arbeidsomstandigheden in de luchtvaart die overal toegepast moeten worden. Dit om eerlijke en veilige concurrentie te waarborgen. Daarnaast is het belangrijk dat niet-Europese luchtvaartmaatschappijen met vrije toegang tot de Europese markt gelijkwaardige veiligheidsnormen hanteren.

Zo blijft de Nederlander verzekerd van de hoge vliegveiligheid en de mensen die in de luchtvaart werken van een gezonde werkomgeving.

Ons doel

Ons doel is om samen met Nederland, de politiek, partners en sectorpartijen op basis van **onze commitments** een **gezamenlijke actieagenda** te maken die de Nederlandse luchtvaart schoner, stiller en sterker maakt, **voor ons allemaal**.

Dat betekent niet alleen dat luchtvaart minder overlast moet veroorzaken, maar ook dat luchtvaart toegankelijk moet blijven voor iedereen, ook voor mensen die minder te besteden hebben. Ook moet belangrijke luchtvracht zoals medicijnen, versproducten of hightech apparatuur ons land blijven bereiken of via onze luchthavens verzonden kunnen worden.

Als vliegen duurder wordt door grote investeringen in verduurzaming en door ambitieuze regelgeving moet de politiek waarborgen dat er een eerlijk internationaal speelveld is zodat onze Nederlandse luchtvaart kan blijven concurreren. Waar mogelijk wordt dit vastgelegd in herziene en nieuwe (EU) regelgeving en in luchtvaartverdragen zodat de rest van de wereld ook op hetzelfde ambitieniveau komt.

We hebben perspectief nodig om ons te ontwikkelen en zodoende mee te kunnen bewegen met wereldwijde ontwikkelingen om luchtvaart in Nederland sterk en toekomstbestendig te houden. Duidelijkheid naar de toekomst toe is belangrijk en daarom is het goed dat er nu een natuurvergunning voor Schiphol is afgegeven, waarmee de weg open ligt voor een nieuw Luchthavensverkeerbesluit (LVB) en meer duidelijkheid voor iedereen.

Als we samen de actieagenda succesvol uitvoeren, dan zien we de komende jaren:

- Dat Nederland koploper is in de productie, logistiek en afname van duurzame brandstoffen (SAF)
- Steviger mondiaal en Europees beleid
- Dat we onze klimaatdoelstellingen 2030 hebben gehaald en goed op weg zijn naar 2050
- Meer internationale treinen en een uitstekende verbondenheid met Schiphol
- Meer recycling en minder restafval in de luchtvaartsector
- Stillere Nederlandse luchtvaart in de dag én de nacht
- Een goede balans met de leefomgeving
- Dat innovaties, zoals elektrisch vliegen en op waterstof sneller naar de markt gaan
- Dat vliegen toegankelijk blijft voor alle Nederlanders
- Een goede en veilige werkplek
- Dat Nederland uitstekend verbonden is met de rest van de wereld

SAMEN NAAR SCHONER, STILLER EN STERKER

Ondersteunt de luchtvaart in Nederland:

A close-up, profile view of a man with glasses looking out of an airplane window. The sun is shining brightly through the window, creating a lens flare effect. The clouds below are visible through the window. The man's face is partially illuminated by the light from the window.

SAMEN NAAR SCHONER, STILLER EN STERKER